

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом СумДПУ імені А.С.Макаренка
№ 43 від 30 січня 2023 року
Ректор _____ проф. Юрій ЛЯННОЙ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«БОТАНІЧНИЙ САД
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені А.С.МАКАРЕНКА»**

УХВАЛЕНО
рішенням вченої ради університету
протокол № 7 від 30.01.2023 року

СУМИ – 2023

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення визначає основні засади діяльності навчально – наукового центру «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка» (далі ННЦ).

1.2. ННЦ є структурним підрозділом природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (далі - Університет), створений 01 квітня 2016 року (наказ по СумДПУ імені А.С.Макаренка № 80 від 23 лютого 2016 року) на базі Ботанічного саду місцевого значення Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (наказ Державного управління екології та природних ресурсів у Сумській області № 10 від 08.02.2005 року).

1.3. ННЦ у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про наукову і науково-технічну діяльність», іншими законами України, нормативно-правовими актами та цим Положенням.

1.4. ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення та використання.

1.5. Право СумДПУ імені А.С.Макаренка на постійне користування землею для утримання та обслуговування ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» оформлено: Державним актом на право постійного користування землею (СМ № 00048 затверджений рішенням VIII сесії Сумської міської Ради народних депутатів від 29.11.1995р.), Витягом з Державного земельного кадастру про земельну ділянку (номер витягу - НВ-0712369542021 від 14.12.2021р.), Витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію іншого речового права (індексний номер витягу – 304255641 від 05.07.2022 року).

1.6. Загальна площа ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» складає 4,7598 гектари та призначена для збереження та використання ботанічних садів. Дана територія перебуває у державній власності і відповідно до законодавства приватизації не підлягає.

1.7. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, як землекористувач, несе повну відповідальність за належне утримання території ННЦ та додержання встановленого режиму його території.

1.8. Зміни та доповнення до цього Положення ініціюються директором ННЦ, їх зміст погоджується з керівництвом природничо-географічного факультету та Університету, затверджується рішенням вченої ради Університету.

1.9. Поштова адреса та місце знаходження ННЦ: 40000, м. Суми, вул. 20 років Перемоги, 23 (<https://pgf.sspu.edu.ua/bot-sad>).

II. МЕТА СТВОРЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ

2.1. ННЦ створено з метою збереження, вивчення, інтродукції та акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення навчально-наукової, просвітницької та освітньої роботи.

2.2. Основними завданнями ННЦ є:

- збереження та вивчення біотичного різноманіття;
- проведення науково-дослідних робіт з інтродукції та акліматизації, розмноження та ефективного використання видів рослин місцевої та світової флори, які мають цінні декоративні, лікарські та інші господарські властивості;
- ведення навчально-методичної та освітньо-виховної роботи в галузі ботаніки, екології, охорони природи, рослинництва, селекції, захисту і карантину рослин, декоративного садівництва і ландшафтної архітектури як в умовах відкритого, так і закритого (теплиця) ґрунту;
- проведення навчання спеціалістів, практики студентів, організація конференцій, семінарів, практикумів та ін.
- ведення гурткової роботи з основних напрямків діяльності ННЦ.
- підготовка науково-методичної бази для підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, післядипломна підготовка та перепідготовка кадрів за головними напрямками діяльності ННЦ..
- навчально-наукова та просвітницька робота в галузі природничої діяльності (організації та проведення відповідних тематичних екскурсій, курсів, лекцій, конференцій, виставок та інших заходів).
- покращення екологічних умов навколишнього середовища за рахунок озеленення території Університету та створення умов для емоційно-психологічного розвантаження.

III. УПРАВЛІННЯ ННЦ

3.1. ННЦ є науково-дослідницькою, освітньо-консультативною, навчально-методичною структурою, яка проводить діяльність за принципами захисту, збереження, культивування, інтродукції, вивчення і демонстрації типових і рідкісних видів місцевої та світової флори.

3.2. Керівництво діяльністю ННЦ здійснює директор ННЦ та його заступник. У разі відсутності директора (відпустки, хвороба, відрядження тощо) його обов'язки виконує заступник директора.

3.3. Директор ННЦ призначається на посаду наказом ректора Університету.

3.4. Директор ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» безпосередньо підпорядковується декану природничо-географічного факультету СумДПУ імені А.С. Макаренка.

3.5. Керівництво науковою, навчальною, господарською та природоохоронною діяльністю ННЦ здійснює директор в межах повноважень, визначених цим Положенням. Директор несе відповідальність за діяльність ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка», забезпечує

дотримання заповідного режиму, збереження і охорону території та об'єктів ННЦ під час здійснення організаційно-господарської та іншої діяльності.

3.6. Директор ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка»:

- забезпечує виконання завдань ННЦ, зазначених у пункті 2.2 цього Положення;
- представляє ННЦ в органах державної влади, місцевого самоврядування та судових органах, а також підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, у тому числі міжнародних, за дорученням ректора Університету;
- здійснює керівництво науковою та організаційно-господарською діяльністю;
- вирішує кадрові питання, контролює дотримання правил внутрішнього розпорядку;
- забезпечує дотримання фінансово-кошторисної дисципліни;
- у межах своєї компетенції видає відповідні розпорядження, які є обов'язковими до виконання співробітниками ННЦ;
- визначає функціональні обов'язки працівників ННЦ, здійснює інші повноваження відповідно до законодавства;
- здійснює планування роботи, складає План роботи ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» на календарний рік, що погоджується та затверджується деканом природничо-географічного факультету;
- звітує про роботу ННЦ за календарний рік перед Вченою Радою природничо-географічного факультету та науковою частиною Університету щорічно;
- вносить пропозиції вченій раді природничо-географічного факультету стосовно поліпшення діяльності ННЦ.

3.7. Структура, штатний розпис, кошторис доходів та видатків ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» входять в структуру, штатний розпис, кошторис доходів та видатків СумДПУ імені А.С. Макаренка, що затверджується в установленому порядку.

3.8. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, в межах їх повноважень, можуть сприяти виконанню поставлених перед ННЦ завдань.

3.9. Університет та природничо-географічний факультет може організовувати на базі ННЦ навчально-наукові лабораторії для підвищення кваліфікації педагогічних працівників за напрямком природоохоронної роботи, літні табори з денним перебуванням учасників освітнього процесу, пленери, культурно-просвітницькі заходи та інші форми природоохоронної роботи.

IV. СТРУКТУРА, РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ ТА ОХОРОНА

4.1. Для забезпечення необхідного режиму охорони та ефективного використання територія ННЦ поділяється на такі зони:

експозиційна - призначена для проведення екскурсій та лекцій, ознайомлення відвідувачів з біорізноманіттям рослинного світу, прогулянок,

відвідування якої дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією ННЦ;

наукова - призначена для розміщення та поповнення колекцій, експериментальних ділянок, проведення науково-дослідних робіт, селекції, акліматизації та інтродукції, відвідувати яку мають право лише співробітники ННЦ у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, а також спеціалісти інших установ і студенти з дозволу адміністрації ННЦ;

адміністративно-господарська - призначена для розміщення службових та господарських приміщень, здійснення господарської діяльності, відвідування якої здійснюється у відповідності до порядку, встановленого адміністрацією ННЦ.

4.2. На території ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на нього завдань і загрожує збереженню колекцій рослин і природної флори, а саме:

- використання природних ресурсів без встановлених лімітів;
- будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту та зв'язку;
- дії, що можуть змінити гідрологічний та гідрохімічний режим земель ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка»;
- геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву, руйнування геологічних відслонень;
- влаштування туристичних стоянок і таборів, розведення вогнищ;
- прохід через територію ННЦ поза межами доріг, екскурсійних стежок;
- вигул тварин;
- катання на велосипедах, ковзанах, лижах, санях тощо;
- будь-яке пошкодження дерев та чагарників, газонів, квітників, тощо, збір окремих рослин, їх квітів та плодів;
- влаштування стоянок транспорту;
- засмічення та забруднення території;
- інша діяльність, яка може негативно впливати на режим території і загрожує збереженню флористичних колекцій.

4.3. Для збереження і поповнення колекційних насаджень, проведення науково-дослідних робіт на території ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» відповідно до вимог законодавства дозволяється:

- ✓ використання природних ресурсів у науково-дослідних цілях відповідно до законодавства;
- ✓ проведення всіх видів робіт, пов'язаних з реконструкцією існуючих і створенням нових експозиційних насаджень і генофондових колекцій рослин за проектами і планами, затвердженими Планом роботи ННЦ;
- ✓ проведення на підставі наукового обґрунтування санітарних рубок;
- ✓ проведення заходів із захисту рослин та інших заходів в експозиційних і колекційних насадженнях та на інших експериментальних ділянках відповідно до законодавства, інструкцій, рекомендацій та інших нормативно-правових документів;

- ✓ ремонт існуючих і прокладання нових водопровідних мереж, зливних каналів, каналізації, теплотрас, кабелів;
- ✓ науково-просвітницька і екскурсійно-туристична діяльність;
- ✓ будівництво, у встановленому порядку, будинків і споруд, необхідних для виконання покладених на нього завдань.

4.4. Охорона ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення та використання його рослинного світу відповідно до вимог природоохоронного законодавства України.

4.5. Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевого самоврядування сприяють охороні території ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка», збереженню та відновленню колекцій рослин, корінних деревостанів, природного ландшафту.

4.6. Порушення природоохоронного законодавства України у межах ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством України.

V. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

5.1. Наукові дослідження в ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» проводяться з метою розробки теоретичних основ та практичних рекомендацій щодо збереження, відтворення і використання рослинних ресурсів та особливо цінних ботанічних об'єктів. ННЦ є базою для наукової діяльності співробітників та підготовки спеціалістів природничо-географічного та інших факультетів / інститутів СумДПУ імені А.С. Макаренка, надає методичну та консультативну допомогу виробничим установам.

5.2. Наукові дослідження в ННЦ проводяться за такими напрямками:

- ✓ збереження та відтворення біологічного різноманіття;
- ✓ вивчення та вдосконалення методів захисту інтродукованих рослин від шкідників і хвороб;
- ✓ дослідження питань декоративного розсадництва, паркознавства і зеленого будівництва;
- ✓ здійснення фонових екологічних моніторингу;
- ✓ участь в екологічних, регіональних, державних, міжнародних програмах;
- ✓ видання наукових публікацій, монографій, посібників, підручників;
- ✓ організація конференцій, семінарів, виставок тощо;
- ✓ науково-просвітницька діяльність в галузі ботаніки, екології, садівництва, озеленення і садово-паркового будівництва, охорони природи.

5.3. Для виконання завдань ННЦ:

- утримує, розвиває та проводить систематичне вивчення наукових колекцій, створює експозиції різних груп рослин відкритого і закритого ґрунту, колекційні та експериментальні ділянки, ділянки рідкісних видів рослин, розсадники, гербарій;

- виконує наукові дослідження грантовими проектами;
- організує наукові експедиції та відрядження з метою вивчення і мобілізації рослинних ресурсів, приділяючи особливу увагу виявленню і охороні рідкісних і зникаючих видів рослин;
- створює насінневий фонд;
- здійснює придбання та обмін насінням, живцями і живими рослинами з різними установами, організаціями і громадянами, створює та видає каталог насіння обмінного фонду;
- видає наукові праці (збірки статей), науково-популярні брошури, книги, путівники і т.ін.;
- надає закладам освіти можливість використання колекцій та експозицій рослин для демонстраційних, навчальних та наукових цілей, для виконання дисертаційних, кваліфікаційних та курсових робіт, проведення навчальних та виробничих практик;
- сприяє впровадженню найбільш цінних інтродукованих рослин для масового розмноження, розробляє та розповсюджує методичні вказівки щодо їх вирощування.

5.4. ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» має право:

- ❖ брати участь в екологічних, регіональних, галузевих, державних, загальнодержавних, міжнародних програмах, грантах, проектах, а також конференціях, симпозіумах тощо;
- ❖ здійснювати наукову та науково-дослідну діяльність на замовлення та у відповідності до договорів з іншими організаціями та установами з природоохоронних та інших питань, віднесених до компетенції ННЦ.

5.5. Основні напрями наукових досліджень ННЦ визначаються з урахуванням програм і планів науково-дослідних робіт, які затверджуються Планом наукової роботи природничо-географічного факультету СумДПУ імені А.С. Макаренка та затверджуються вченою радою природничо-географічного факультету.

5.5. Наукові дослідження на території ННЦ можуть здійснюватися іншими науково-дослідними установами і організаціями на основі спільних програм, планів науково-дослідних робіт, договорів між цими установами і організаціями та СумДПУ імені А.С. Макаренка.

5.6. Основною формою узагальнення наукових досліджень та спостережень ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» є опублікування наукових праць та підготовка заключних звітів за науково-дослідними роботами з подальшим висвітленням на сайті ННЦ та у соціальних мережах.

VI. НАВЧАЛЬНА ТА ЕКОЛОГО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

6.1. ННЦ є навчальною базою для студентів природничо-географічного факультету СумДПУ імені А.С. Макаренка, інших ЗВО, здобувачів освіти ЗЗСО, слухачів курсів підвищення кваліфікації, а також центром поширення екологічних знань.

6.2. В ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» проводиться освітньо-виховна робота серед населення з метою поширення

екологічних та природоохоронних знань. Для цього використовуються колекції живих рослин, створюються спеціальні експозиції, кутки або музеї природи, прокладаються пізнавальні маршрути територією, видається науково-популярна література, путівники, буклети та інші видання, організовуються лекції, семінари, виступи в пресі, на радіо та телебаченні.

6.3. Навчально-виховна робота навчальних закладів на території ННЦ проводиться на основі відповідних угод.

VII. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ФІНАНСУВАННЯ ТА ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

7.1. До матеріально-технічної бази ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» належать колекційні фонди та всі інші основні засоби наукового і господарського призначення, які знаходяться в його розпорядженні. Майно ННЦ та його територія (земельні ділянки) не підлягають приватизації.

7.2. Майно ННЦ є державною власністю і закріплюється за адміністрацією на праві оперативного управління. Адміністрація ННЦ володіє, користується і розпоряджається вказаним майном, вчиняючи щодо нього дії, що не суперечать законодавству і цьому Положенню.

7.3. Земля, основні фонди, інше державне майно не можуть бути предметом застави.

7.4. Списання державного майна з балансу може здійснюватись адміністрацією тільки в порядку, передбаченому законодавством.

7.5. Збитки, заподіяні ННЦ внаслідок порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами, відшкодовуються в установленому порядку, у тому числі за рішеннями суду.

7.6. Матеріально-технічне забезпечення наукової, природоохоронної, господарської та іншої діяльності ННЦ здійснюється в установленому порядку адміністрацією.

7.7. Фінансування витрат на утримання і розвиток ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» здійснюється відповідно до законодавства за рахунок державного бюджету України адміністрацією.

Для фінансування можуть залучатися кошти благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян.

У разі необхідності проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню матеріально-технічної бази Ботанічного саду, можуть виділятися додаткові кошти з Державного бюджету України.

7.8. Кошти (в тому числі в іноземній валюті), одержані ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» від наукової, природоохоронної, туристично-екскурсійної, рекламно-видавничої, фінансово-господарської та іншої діяльності, яка не суперечить цільовому призначенню ННЦ, не підлягають вилученню, а використовуються для здійснення заходів щодо охорони.

7.9. ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка» може надавати платні послуги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України

від 27.08.2010 № 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності», постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду», положення про порядок надання платних освітніх та інших послуг, що надаються СумДПУ імені А.С. Макаренка (наказ СумДПУ імені А.С. Макаренка № 165 від 29 березня 2021 року).

VIII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

8.1. ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» бере участь у міжнародному співробітництві з актуальних проблем збереження, охорони, використання і розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в обміні рослинним матеріалом, науковою інформацією, в проведенні наукових конференцій, симпозіумів, спільних експедицій, міжнародній мобільності, у видавничій діяльності тощо.

IX. ЗВІТНІСТЬ І КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ

9.1. Директор ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» звітує про свою діяльність перед вченою радою природничо-географічного факультету СумДПУ імені А.С. Макаренка.

9.2. Директор ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» несе персональну відповідальність за додержання порядку ведення і достовірність обліку та статистичної звітності.

9.3. Контроль за діяльністю ННЦ здійснює декан природничо-географічного факультету, вчена рада природничо-географічного факультету СумДПУ імені А.С. Макаренка, ректор СумДПУ імені А.С. Макаренка відповідно до законодавства.

X. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Положення про навчально-науковий центр «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» ухвалюється рішенням вченої ради Університету та затверджується наказом ректора.

10.2. Зміни та доповнення до Положення про навчально-науковий центр «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка» ухвалюються рішенням вченої ради Університету і затверджуються наказом ректора.